

СЕКЦІЯ 4 - МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ: СТАНОВЛЕННЯ, ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ

ЯКОВЛЄВ А.І., д.е.н., проф.

КОРНУС В.В., магістрант (НТУ ХПІ)

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ВИРОБІВ

Розглянемо спочатку існуючі офіційні документи в даному напрямку. Їх особливості характерні і для інших розробок такого роду. У «Методіці визначення економічної ефективності витрат на наукові дослідження і розробки, та їх впровадження в виробництво» [1] використовуються чотири відомих у світовій практиці показника такі, як чиста поточна вартість (ЧТВ) або чистий дисконтований дохід (ЧДД). Коефіцієнт чистої поточної вартості (КЧТС), або коефіцієнт чистого грошового доходу (індекс прибутковості) (КЧДД), термін окупності інвестицій (ТОК), внутрішня норма прибутковості (дохідності) (ВНД). Такі показники широко розглянуті у відповідній літературі, тому детально на їх аналізі зупинятися не будемо. Деякі їх особливості нами будуть розглядатися нижче. Зараз звернемо увагу на одну обставину, яка характерна і для ряду інших робіт. В [1, с.6] автори ототожнюють показники ЧДД і прибутку.

З нашої точки зору для подібного ототожнення немає достатніх підстав. Область застосування ЧДД ширше, ніж прибутку. Остання характеризує результати господарської діяльності суб'єктів підприємництва, в той час, як величина ЧДД пов'язана з іншими видами діяльності (операції з цінними паперами, оренда та ін.). У цьому зв'язку показник ЧДД має більш узагальнюючий характер в порівнянні з показником прибутку. У той же час, в нинішніх умовах господарювання в Україні прибуток залишається синтетичним показником результатів господарської діяльності суб'єктів підприємництва та оцінки ефективності нововведень. Оскільки операції з цінними паперами і ряд інших ринкових інструментів ще не набули в Україні достатнього розвитку.

Відповідні показники мають місце і в інших офіційних документів у даному напрямі – «Руководство з оцінки

ефективності інвестицій» [2], методика ЮНІДО, російському документі «Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов (вторая редакция)» [3].

Однак питання, які стали напрямом нинішнього дослідження, у аналізованих працях майже не торкаються. Посилаються на відповідні галузеві методики та роботи окремих авторів. Але перш ніж перейти до них, розглянемо ряд положень з теорії ефективності.

Як попередню величину ефективності нововведень. У міжнародній практиці такий показник одержав назву інтернаціональної вартості.

Важливою проблемою є визначення особливостей у ринкових умовах використання нормативного коефіцієнта ефективності інвестицій E_n та коефіцієнта дисконтування витрат і результатів E_t . У децентралізованій ринковій економіці він стає не граничною, а середньою нормою на капітал, що складається у результаті стихійного перерозподілу на світовому ринку, котрий виходить за рамки національного. Змінюється і характер розрахунку цього параметру. В ньому повинні бути відображені відрахування на виплату дивідендів акціонерам та податків, на благодійні цілі, резерви і т. ін., тобто фактори, які не передбачались при розрахунку коефіцієнта E_n у соціалістичній економіці, оскільки у ринковій економіці приймаються до уваги прибутки та збитки від інших видів діяльності, окрім виробничої.

Деяко особливої позиції дотримується О.Г. Сухарев. Посилаючись на позицію Рікардо, він стверджує, що в умовах ринку коефіцієнт E_n не може бути використаний [4, с. 24]. Однак згодом і сам припускає наявність очікуваної чи бажаної норми ефективності. Дійсно, в ринкових умовах слід говорити не про обов'язково нормативну, хоча вона слугує в цілому для суспільного виробництва орієнтиром, а про цільову норму прибутку для конкретного суб'єкту підприємництва при розрахунку ним комерційної ефективності нововведення, який він має реалізувати. У цьому випадку, якщо у нього достатні фінансові можливості, фактична цільова норма прибутку по певному заходу може бути знижена у порівнянні з її нормативною величиною і навпаки.

Ще одна особливість полягає у встановленні різниці або ідентичності природи та значення коефіцієнтів E_n та E_t . Не будемо зупинятись на аналізі різних точок зору з цього питання у

плановій соціалістичній економіці: вони докладно викладені у багатьох наукових працях [5, с. 65, 80; 6, с. 31-99;] та ін. З нашої точки зору, в ринковій економіці обидва коефіцієнти – E_n та E_t за чисельним значенням – рівні. Вони якби зливаються між собою. Це – закономірно, оскільки для підприємця відсоток доходу на капітал потрібен бути не нижчим втратам у часі від заморожування коштів, які не приймають участь у обігу капіталу. В результаті коефіцієнт дисконтування являє собою подвійну функцію падіння доходів у часі та норми доходів на капітал. У ринковій економіці коефіцієнт дисконтування характеризує не умовний, а реальний норматив економічних відносин. Порогова ставка дисконтування або норматив доходності інвестиційного проекту обумовлюється «ціною» капіталу, який при дбатиме компанія, що виступає у ролі платні за його використання. Вона відображає критерій економічної безпеки компанії і являє мінімальну норму доходу для запобігання зниження ринкової вартості компанії [7, с. 22]. Чим вищим може бути ризик проекту, тим вищою стає ставка дисконтування. Вона може коливатись від низької – 7 % при фінансуванні повторного випуску товарів – до дуже високої – 24 % при інвестуванні нових технологій.

Список літератури: 1. Методика визначення економічної ефективності витрат на наукові дослідження і розробки та їх впровадження у виробництво. – К.: Мінекономіки, 2006. – 18с.; 2. Беренс В. Руководство по оценке эффективности нововведений / Пер.с англ. В. Беренс, П. М. Хавранек. – М.: АОЗТ «Интерэксперт», Инфра-М, 1995. 528с.; 3. Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов и их отбору для финансирования. Официальное издание– М.: Экономика 2000.– 421 с.; 4. Сухарев О.С. Теория эффективности экономики / О.С. Сухарев – М.: Экономика, 2004. – 368с.; 5. Львов Д.С. Экономические проблемы повышения качества промышленной продукции / Д.С. Львов и др. – М.: Наука, 1969 – 261с.; 6. Богачев В.Н. О рыночной экономике и эффективности капитала / В.Н. Богачев – М.: Финансы и статистика, 1993. – 287с.

КУЗЬМЕНКО Л.В., к.т.н., доц., НТУ «ХПІ», м. Харків

ШАПРАН О.Є., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ», м. Харків

ЗРОСТАЮЧА РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Нинішня стадія розвитку України характеризується зростанням факторів ризику втрати державності. Зовнішні фактори – загострення конкурентної боротьби за ринки, посилення впливу країн-лідерів та транснаціональних корпорацій